

Giriş

Tamamlayıcı ve alternatif tıp (TAT) uygulamaları temel tıbbi tedaviye ek ya da temel tıbbi tedavinin yerine kullanılan, uygulamaları genelde konvansiyonel tıp tarafından tedavi olarak kabul edilmeyen çeşitli tıbbi ve sağlık bakım sistemi, pratikleri ve ürünleri olarak tanımlanmaktadır (Hosseini et al., 2014, Amira ve Okubadejo, 2007; National Institutes of Health [NIH], 2018). TAT konusunda yapılan araştırmalar Afrika, Asya ve Latin Amerika gibi gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerde hastaların bazı tedavi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geleneksel uygulamalara başvurularını doğrultusunda geleneksel tıp teriminin tamamlayıcı ve alternatif tıpa karşılık gelecek şekilde kullanıldığını da göstermektedir (Hasan ve ark. 2009). Ulusal Sağlık Enstitüsü, TAT uygulamalarını: 1) Alternatif Tıbbi Sistemler 2) Zihin-Beden Müdahaleleri 3) Biyolojik Temelli Tedaviler 4) Manipülatif ve Vücut Temelli Yöntemler 5) Enerji Tedavileri olmak üzere beş ana grupta sınıflandırmaktadır. (Amira ve Okubadejo, 2007; Hughes et al., 2005; Namjooyan et al., 2014; NIH, 2018) (Tablo 1).

Bununla birlikte, TAT uygulamalarının ilgili alanlarda kullanımı ve iyileştirici etkileri bilim insanları açısından tam anlamıyla kanıtlanabilmiş değildir. Bu duruma paralel olarak, bilim ve düşünce dünyası içerisinde TAT uygulamalarının bilimsellik statülerine diğer bir deyişle bilim ya da sözde bilim olarak değerlendirmelerine yönelik ortak bir görüş ileri sürülememektedir (Yardımcı, 2019). Ancak, son zamanlarda TAT tedavilerinden elde edilen olumlu sonuçlar TAT uygulamalarının tıp dünyasında daha popüler hale gelmesine ve kullanım sıklığının tüm dünyada artış göstermesine yol açmıştır (Eisenberg et al., 1998; Brunelli ve Gorson, 2004; Bahall, 2015). Bu doğrultuda, TAT kullanımı prevalansının dünya genelinde %9.8 ile %76.0 arasında olduğu belirtilmektedir (Harris vd., 2012). TAT kullanımı ile ilgili olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde, 18 yaş ve üstü bireylerin %74.6'sının bir çeşit TAT tedavisine başvurduğu, %14.8'inin ise lisanslı veya sertifikalı bir TAT uygulayıcısından bakım talep ettiği belirtilmektedir (Barnes et al., 2004). Amerikan Hastane Derneğinin (American Hospital Association-AHA) 2011 yılında yaptığı bir araştırmada hastanelerin TAT tedavisi sunma durumları araştırılmış ve çalışmaya katılan hastanelerin %42'den fazlasının akupunktur, kayropratik, homeopati, diyet ve yaşam tarzı değişiklikleri, bitkisel ilaç ve masaj terapisi gibi bir veya daha fazla alternatif tıp tedavi hizmeti sundukları belirtilmiştir. Ayrıca bu durum TAT hizmetlerini sağlayan hastanelerin beden, zihin ve ruhu bütüncül bir şekilde değerlendirerek her açıdan tedavi etmeyi amaçladığını göstermektedir (AHA, 2011).

Tamamlayıcı ve alternatif tıp tedavisine başvuran hastaların çoğunluğu tıbbi tedaviyi yürüten ilgili hekimlere bu durumu bildirmeye gerek görmemelerinden dolayı hekimlerin bilgisine genellikle başvurmazlar.

terapileri, biyolojik bazlı tedaviler, manipulatif terapiler ve alternatif tıbbi sistemleri kullandıkları belirtilmiştir (Wells et al., 2010).

Sonuç

Tüm dünyada nörolojik hastalığı olan yetişkinlerde nörolojik hastalığı olmayan yetişkinlere kıyasla TAT kullanımının daha sık ve yaygın olduğu belirtilmektedir. Nörolojik hastalıkların geleneksel tedavi yöntemleriyle tam olarak tedavi edilememesi ve hastaların günlük yaşantılarını olumsuz yönde etkileyen birçok belirtinin olmasının hastalarda alternatif tedavi yöntemleri aramaya sebep olduğu düşünülmektedir. Alternatif tedavi yöntemlerinin kullanım oranlarının sık olmasına karşın hastaların bu yöntemleri kullandıklarına yönelik bilgiyi sağlık profesyonelleriyle paylaşmadığı ve bu nedenle de birçok ilaç etkileşimine maruz kalabilecekleri belirtilmektedir. Hastaların bu konuda bilinçlendirilmeleri ve sağlık profesyoneli-hasta iletişiminin desteklenmesi önemlidir. Yapılan araştırmalarda yaygın görülen bir nörolojik hastalığı olan yetişkinlerde sıklıkla zihin/beden terapileri, biyolojik bazlı tedaviler, manipulatif terapiler ve alternatif tıbbi sistemlerin kullanıldığı, özellikle de meditasyon ve yoga, bitkisel tedaviler, kayropratik bakım ve masaj, homeopati ve akupunkturun tercih edildiği bildirilmektedir. Hastaların TAT yöntemlerini kullanma oranları yüksek olmasına rağmen bu yöntemlerin hastalıklar üzerinde ne kadar etkili olduğuna dair kanıtlar oldukça sınırlıdır. Bu boşluğun doldurulması ve nörolojik hastalığı olanlarda TAT tedavilerinin etkinliği hakkında kanıt sağlanması açısından güçlü klinik çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, TAT yöntemlerinin hastalar arasında sıkça kullanıldığı ve sağlık çalışanlarını bilgilendirilmeleri gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Bu nedenle, hastaların böyle bir eğilimi olduğundan sağlık çalışanlarının haberdar olmaları, bu tedaviler hakkında hastaların güvenli bir şekilde bilgilendirilmelerinin önemli olduğu, hastaların öncelikle kanıta dayalı tedaviler konusunda desteklenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇI

- American Hospital Association (AHA) 2011. <https://www.aha.org/system/files/presscenter/pressrel/2011/110907-pr-camsurvey.pdf> (Erişim tarihi: 15.07.2010)
- Amira, O.C. ve Okubadejo, N.U. Frequency of complementary and alternative medicine utilization in hypertensive patients attending an urban tertiary care centre in Nigeria. *BMC Complementary and Alternative Medicine*, 2007; 7:30.
- Apel A, Greim B, König N, Zettl UK. Frequency of current utilisation of complementary and alternative medicine by patients with multiple sclerosis. *J Neurol*, 2006;253(10):1331-1336.
- Aşiret GD, Düğer Ü, Kapucu S, Kurne AT, Krabudak R. Multiple Skleroz Hastalarının Tamamlayıcı ve Alternatif Tedavi Kullanım Durumlarının Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi (GÜSBD)*, 2017; 6(3): 1 – 6.
- Bahall, M. Complementary and alternative medicine usage among cardiac patients: a descriptive study *BMC Complementary and Alternative Medicine*, 2015, 15:100-107.
- Barnes PM, Powell-Griner E, McFann K, Nahin RL. Complementary and alternative medicine use among adults: United States, 2002. *Adv Data*, 2004;343:1—19.
- Bega D, Gonzalez-Latapi P, Zadikoff C, Simuni T. A Review of the Clinical Evidence for Complementary and Alternative Therapies in Parkinson's Disease. *Curr Treat Options Neurol*, 2014; 16:314.
- Bega D, Zadikoff C. Alternative Management of Parkinson's Disease: An Evidence-Based Review of Eastern Influenced Practices. *J Mov Disord*, 2014;7(2):57-66
- Bianchi, I. Homeopathy and Cardiovascular Disease. In: Fioranelli M. (eds) *Integrative Cardiology*. Springer, Cham, 2017.
- Brunelli B, Gorson KC. The use of complementary and alternative medicines by patients with peripheral neuropathy. *J Neurol Sci*, 2004; 218:59–66
- Chang H, Kwon YD, Yoon SS. Use of acupuncture therapy as a supplement to conventional medical treatments for acute ischaemic stroke patients in an academic medical centre in Korea. *Complementary Therapies in Medicine*, 2011, 19, 256—263
- Eisenberg DM, Davis RB, Ettner SL, et al. Trends in alternative medicine use in the United States, 1990– 1997: results of a followup national survey. *JAMA*, 1998;280:1569 – 75.
- Eisenberg DM, Kessler RC, Van Rompay MI, Kaptchuk TJ, Wilkey SA, Appel S, et al. Perceptions about complementary therapies relative to conventional

- Shulman, L.M., Wen, X., Weiner, W.J., Bateman, D., Minagar, A., Duncan, R. et al. Acupuncture therapy for the symptoms of Parkinson's disease *Mov Disord*, 2002; 17(4): 799-802.
- Skovgaard L., Nicolajsen P. H., Pedersen E. et al., "Use of complementary and alternative medicine among people with multiple sclerosis in the Nordic countries," *Autoimmune Diseases*, vol. 2012, Article ID 841085, 13 pages, 2012
- Tachjican A, Maria V, Jagangir A. Use of herbal products and potential interactions in patients with cardiovascular diseases. *J Am Coll Cardiol*, 2010; 55(6):515-525.
- Wahbeh H ND, Elsas SM, Oken BS. Mind-body interventions: Applications in neurology. *Neurology*, 2008, 70(24): 2321–2328.
- Wang Y, Xie C, Wang W, Lu L, Fu D, Wang X, Zheng G. Epidemiology of complementary and alternative medicine use in patients with Parkinson's disease. *Journal of Clinical Neuroscience*, 2013; 20(8), 1062–1067.
- Wells RE, Baute V, Wahbeh H. Complementary and integrative medicine for neurologic conditions. *Med Clin North Am*. 2017;101(5):881–93.
- Wells RE, Phillips RS, McCarthy EP. Patterns of Mind-Body Therapies in Adults with Common Neurological Conditions. *Neuroepidemiology*, 2011;36:46–51
- Wells RE, Phillips RS, Schachter SC, McCarthy EP. Complementary and alternative medicine use among US adults with common neurological conditions. *Journal of Neurology*. 2010; 257(11):1822–1831.
- World Federation of Chiropractic (2001). Definition of Chiropractic. https://www.wfc.org/website/index.php?option=com_content&view=article&id=90&Itemid=110 (Erişim tarihi: 13.07.2020).
- Yardımcı, A. B. (2018). An Analysis of the Demarcation Problem in Philosophy of Science and its Application to Homeopathy. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 91-107.
- Yardımcı, A. B. (2019). Bilim ve Sözde Bilim: Bilimsel Topluluğun Doğasının Belirlenmesi ve Sözde Bilimin Ayırt Edilmesine Yönelik Sosyal Bir Ölçüt. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 18(2), 567-588.